

ВІДГУК

офіційного опонента Шкрабак І. В. на дисертацію
Олешко Ольги Олексіївни на тему:
«Стратегічні орієнтири економічного розвитку України
в період постконфліктного відновлення»,
представлену на здобуття наукового ступеня
кандидата економічних наук за спеціальністю
08.00.03 – економіка та управління
національним господарством

Актуальність теми дисертаційного дослідження

В економічній сфері наслідками політичної кризи і збройних зіткнень на території України стали: стрімке падіння макроекономічних показників, порушення внутрішніх і зовнішніх господарських зв'язків, втрата промислових підприємств і порушення міжгалузевих комплексів, зменшення експортного потенціалу, обвал національної валюти, зростання рівня безробіття, поява більше, ніж 1,5 млн внутрішньо переміщених осіб (ВПО), мілітаризація економіки і зростання навантаження на державний бюджет України. З припиненням масштабних бойових дій Україна дістала змогу розпочати процеси постконфліктного відновлення у суспільстві, в тому числі – в економічній сфері.

Визначення шляху майбутнього розвитку національної економіки України в період її відродження ускладнюється незавершеністю збройної фази гібридного за своєю природою конфлікту, неявно вираженими економічними передумовами його виникнення, недостатньою розробленістю теоретичних, методичних й інституціональних засад забезпечення стратегічного розвитку економіки в умовах незавершеного конфлікту. Необхідність удосконалення наукового підходу до формування стратегічних орієнтирів економічного розвитку України у постконфліктний період, розвитку методичних підходів до забезпечення обґрунтованості стратегічних рішень, удосконалення інституціонального забезпечення економічного розвитку України у період постконфліктного відновлення зумовлює актуальність теми дисертаційного дослідження Олешко О. О.

Зв'язок дисертаційного дослідження з науковими програмами, планами, темами.

Дисертація виконана відповідно до плану науково-дослідних робіт Класичного приватного університету за темою «Розвиток національної економіки в контексті сучасної економічної теорії» (№ ДР 0116U000798); Донбаської державної машинобудівної академії за темою «Фундаментальні та прикладні аспекти фіскальної децентралізації як засобу реалізації соціально-економічної політики на постконфліктних територіях» (№ ДР 0117U001166); Донецького державного університету управління за темою «Стратегічний розвиток національної економіки, регіонів та підприємств» (№ ДР 0113U005211). У межах виконання зазначеної тематики Олешко О. О. створено науковий доробок, який висвітлений в авторефераті і складає основу дисертації.

Основні наукові положення, висновки і рекомендації, що сформульовані у дисертації, ступінь їх обґрунтованості і достовірності.

В дисертації Олешко О. О. «Стратегічні орієнтири економічного розвитку України в період постконфліктного відновлення», подано нові наукові результати і висновки, серед яких слід виділити:

узагальнення економічних передумов збройних конфліктів, їх економічних наслідків і виявлення характеристичних рис гібридних конфліктів; обґрунтування відмінності в цільових настановах постконфліктного відновлення національної економіки й забезпечення економічного розвитку в постконфліктний період;

обґрунтування нормативного принципу стратегічного планування економічного розвитку країни у постконфліктний період; уточнення поняття «стратегічні орієнтири»; формування цілісного теоретико-методичного підґрунтя визначення стратегічних орієнтирів економічного розвитку України;

виявлення особливостей реакції економіки України на наслідки конфлікту як основи для підвищення ступеня обґрунтованості комплексу стратегічних орієнтирів економічного розвитку України в пост конфліктний період;

визначення економічних передумов гібридного конфлікту між Україною та Російською Федерацією при збереженні торговельних відносин між ними;

обґрунтування науково-практичних рекомендацій щодо забезпечення повноти, цілісності та несуперечливості інституціонального забезпечення економічного розвитку України;

удосконалення комплексу стратегічних орієнтирів постконфліктного економічного відродження, досягнення яких нівелюватиме економічні передумови пролонгації гібридного конфлікту в процесі розвитку національної економіки країни.

Висновки та рекомендації, які містяться в роботі повною мірою обґрунтовані, опрацьовані у відповідності з метою і завданням, предметом і об'єктом дослідження, базуються на загальнонаукових положеннях економічної науки і результатах наукових досліджень, їх узагальнень, критичному осмисленні праць вітчизняних та зарубіжних вчених з широкого кола економічних проблем, пов'язаних із стратегічним управлінням розвитком економічних систем різного рівня.

Олешко О. О. поставила і досягла основної мети дисертаційного дослідження щодо поглиблення теоретичних основ та вдосконалення інституціональних засад і методичних підходів до формування стратегічних орієнтирів економічного розвитку України в період постконфліктного відновлення.

Об'єкт, предмет та мета роботи науково пов'язані та чітко окреслюють поле дослідження.

У ході дослідження науково коректно використано комплекс загальнонаукових та спеціальних методів, зокрема: систематизації, декомпозиції й синтезу, концептуалізації, економіко-статистичний, графічний, індексний, методи порівняння, неформалізованого аналізу документів, функціонально-структурного синтезу, структурування, конкретизації тощо, а також низку класичних і сучасних методичних підходів, в тому числі – самостійно розроблених.

Об'ємна база опрацьованих інформаційних джерел включала правові акти України, офіційні дані Державного комітету статистики України, ЄС, ОЕСР, Світового банку, інших міжнародних організацій та установ, матеріали досліджень вітчизняних і зарубіжних науковців, результати власних досліджень автора. Викладене дозволяє зробити висновок про достатню обґрунтованість і достовірність викладених в дисертації результатів, висновків і пропозицій.

Новизна основних наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих в дисертації

Ретельний аналіз дисертації та автореферату надає можливість стверджувати, що винесені авторкою на захист положення характеризуються науковою новизною і відображають її особистий внесок:

авторкою удосконалено: науковий підхід до формування стратегічних орієнтирів економічного розвитку України в період постконфліктного відновлення, який ґрунтується на нормативному принципі стратегічного планування, уточненому понятті стратегічних орієнтирів, основній меті, центральному постулаті та утвореній чотирма положеннями концептуальній основі формування стратегічних орієнтирів розвитку національної економіки, серед яких виділяються базові й ситуативні, а також визначає дослідницькі та діяльнісні методи реалізації стратегічних орієнтирів, основні інструменти й принципи корегування;

методичний підхід до визначення зовнішньоекономічних передумов виникнення гібридного конфлікту між Україною й РФ та його наслідків для розвитку національної економіки, який базується на емпіричній оцінці взаємних економічних відносин, з'ясуванні ступеня концентрації географічної та товарної структур зовнішньої торгівлі двох країн, динаміки реалізації конкурентних переваг у світовому поділі праці, зв'язку цієї динаміки із змістом взаємної торговельної політики до та після розгортання конфлікту, і передбачає використання індексів концентрації та трансформації структури, показників формування й реалізації конкурентних переваг у зовнішній торгівлі;

структуру інституціонального забезпечення розвитку національної економіки України, яка включає Концепцію економічного розвитку України, що визначає базові стратегічні орієнтири відбудови національної економіки, Стратегію сталого розвитку України «Україна – 2025», що в економічній частині встановлює ситуативні стратегічні пріоритети, секторальні й кроссекторальні стратегії та державні програми, конкретизовані за стратегічними цілями й засобами виконання;

комплекс стратегічних орієнтирів економічного розвитку України в період постконфліктного відновлення, який доповнено базовими та ситуативними стратегічними орієнтирами, визначеними на основі обґрунтованих критеріїв;

в дисертації набули подальшого розвитку: теоретичне підґрунтя забезпечення економічного розвитку в постконфліктний період шляхом виокремлення особливостей гібридних конфліктів, визначення умов переходу до постконфліктного відновлення національної економіки до остаточного завершення конфлікту й детермінантів формування стратегічних орієнтирів економічного розвитку країни в постконфліктний період;

інформаційно-аналітичне забезпечення стратегічного планування розвитку національної економіки України в постконфліктний період завдяки виявленню новітніх тенденцій, закладених на посткризовій стадії збройної фази гібридного конфлікту;

наукове обґрунтування напрямів подолання ризиків пролонгації гібридного конфлікту між Україною та РФ у зовнішньоекономічній сфері національної економіки, яке базується на об'єктивно виявлених сферах перетину економічних інтересів у зовнішньоекономічній сфері й кількісній оцінці наслідків конфлікту для спеціалізації у світовій торгівлі.

Значення результатів дисертаційного дослідження для науки і практики, рекомендації щодо їх подальшого використання

Основні результати дисертаційної роботи доведено до рівня конкретних механізмів, заходів і пропозицій та використано в практиці органів стратегічного управління економічним розвитком на різних рівнях, зокрема:

Краматорською міською радою при підготовці Програми економічного і соціального розвитку м. Краматорськ на 2021 р. (довідка № 14-352 від 15.01.2021), а також Бахмутською районною державною адміністрацією Донецької області при підготовці Програми економічного і соціального розвитку Бахмутського району на 2020 рік (довідка № 24/3845-31 від 16.01.2021).

Результати дисертації впроваджені у навчальний процес Класичного приватного університету під час викладання дисциплін: «Національна економіка», «Макроекономіка» (довідка № 31/19 від 02.12.2019).

Зазначене підтверджує значення результатів дисертаційного дослідження Олешко О. О. не тільки для науки, але й і практики.

Дискусійні положення і зауваження

В цілому оцінюючи дисертаційну роботу позитивно, вважаємо за необхідне відмітити у дисертації Олешко О. О. кілька положень дискусійного характеру і висловити певні зауваження.

1. У пункті 1.2 дисертації потребує більш детального пояснення співвіднесення детермінантів формування стратегічних орієнтирів економічного розвитку в постконфліктний період з виділеними факторами і чинниками.

2. У пункті 1.3 роботи авторкою обґрунтовано вибір модельно-концептуального підходу до стратегічного управління економічним розвитком України на принципах, у тому числі, школи зовнішнього середовища з виділенням її специфічної адаптаційної функції. Це певним чином не узгоджується з позицією авторки стосовно відмінностей між змістом понять «постконфліктне відновлення економіки» і «економічний розвиток в період постконфліктного відновлення».

3. Потребує додаткового пояснення, чому авторка, визначаючи особливості реакції економіки України на наслідки гібридного конфлікту у пункті 2.1, до нових тенденцій включає, зокрема, незадовільний рівень і нестабільність фінансових показників промислових підприємств і зміну структурних показників інвестиційних процесів, які були характерні для України до початку збройної фази конфлікту.

4. В роботі авторка використовує різні горизонти статистичних спостережень (2002-2019 р.р., 2013-2019 р.р., 2016-2019 р.р.). Було б доцільно привести їх до одного часового проміжку.

5. Для кращого сприйняття змісту розділу 3 було б доцільно представити більше унаочнення матеріалу у вигляді схем або таблиць.

6. Потребує додаткового обґрунтування позиція авторки щодо відсутності серед стратегічних орієнтирів (п. 3.3) таких, що спрямовані на забезпечення економічної реінтеграції тимчасово окупованих територій України у національну економічну систему.

Повнота викладу наукових положень, висновків та рекомендацій дисертаційного дослідження в опублікованих працях та авторефераті

За результатами дослідження опубліковано 11 наукових праць, з них: 1 – монографія у співавторстві, 5 – статті в наукових фахових виданнях, 1 – стаття в іноземному виданні, 4 – публікації у матеріалах конференцій. Загальний обсяг – 16,29 д. а., з яких особисто автору належить 3,53 д. а. Публікації повною мірою відображають основні результати дисертаційної роботи. Перелік опублікованих праць за темою дисертації відображає повноту виконаних робіт у цій частині відповідно до вимог МОН України.

Автореферат дисертації є цілком ідентичним за змістом та структурою, у повній мірі відображає основні положення дисертаційної роботи. Таким чином, автором дотримані вимоги МОН України щодо кількості публікацій, повноти висвітлення результатів тим, що містяться в дисертації і виносяться авторкою на захист, апробованості її основних положень, ідентичності автореферату і дисертації.

Загальний висновок по дисертаційній роботі щодо її відповідності встановленим вимогам

Дисертація Олешко Ольги Олексіївни «Стратегічні орієнтири економічного розвитку України в період постконфліктного відновлення», представлена на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.03 – економіка та управління національним господарством, є завершеною науковою працею, яка спрямована на вдосконалення засад стратегічного управління розвитком економічних систем національного рівня. Автором вирішено важливе наукове питання – поглиблення теоретичних основ і вдосконалення інституціональних засад та методичних підходів до формування стратегічних орієнтирів економічного розвитку України в період постконфліктного відновлення на засадах нормативного підходу до стратегічного планування.

Теоретичний напрям і практична спрямованість дисертації, глибина дослідження, отримані наукові результати, рівень подання матеріалу, перелік публікацій віддзеркалюють наявність теоретичних, методичних та аналітичних наукових положень, які є предметом захисту кандидатської дисертації за спеціальністю 08.00.03 – економіка та управління національним господарством.

Дисертація Олешко О. О. на тему: «Стратегічні орієнтири економічного розвитку України в період постконфліктного відновлення» за актуальністю та глибиною дослідження, рівнем наукової новизни одержаних результатів і їхньою практичною цінністю відповідає вимогам «Порядку присудження наукових ступенів», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 24.07.2013 р. № 567 (зі змінами та доповненнями згідно Постанови від 19.08.2015 р. № 656), що висуваються до дисертацій, а її автор – Олешко

Ольга Олексіївна заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.03 – економіка та управління національним господарством

Офіційний опонент:
професор кафедри організації
та автоматизації виробництва
ТОВ «ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
«МЕТІНВЕСТ ПОЛІТЕХНІКА»,
д-р екон. наук, професор

І. В. Шкрабак

Підпис професора кафедри організації та автоматизації виробництва
ТОВ «ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «МЕТІНВЕСТ ПОЛІТЕХНІКА», д.е.н.,
професора І. В. Шкрабак засвідчує

проректор з науково-дослідної роботи

С. В. Семірягін

